

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w P.

o wznowienie postępowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 20 sierpnia 2019 r.,

zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2019 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...), odrzucił skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 kwietnia 2018 r., III AUa (...), wniesioną przez wnioskodawczynię M. S., w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Skarżąca wniosła o wznowienie postępowania w tej sprawie i zmianę orzeczenia poprzez przyznanie jej prawa do dochodzonego świadczenia od dnia 13 czerwca 2014 r. do dnia 31 marca 2018 r. oraz orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jako podstawę wniesionej skargi pełnomocnik wnioskodawczynie wskazał art. 403 § 2 k.p.c., a jako nowy dowód, którego wnioskodawczynie obiektywnie nie mogła

powołać w trakcie ostatniego toczącego się postępowania sądowego powołał orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 30 lipca 2018 r., uznające skarżącą za osobę częściowo niezdolną do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, od dnia 13 czerwca 2014 r. (dzień wypadku) i wydaną na jego podstawie decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w P. z dnia 3 września 2018 r., przyznającą skarżącej rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy od dnia 1 kwietnia 2018 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono ponowny wniosek. Pełnomocnik podniósł, że niezdolność do pracy stwierdzona aktualnie przez lekarza orzecznika występowała w trakcie całego postępowania sądowego prowadzonego wskutek odwołania się skarżącej od pierwotnej decyzji organu rentowego z dnia 10 lutego 2016 r., gdyż orzeczenie lekarskie z dnia 30 lipca 2018 r. określa datę powstania tej niezdolności - od dnia 13 czerwca 2014 r. Skarżąca w poprzednim postępowaniu nie mogła z oczywistych względów powołać się na takie ustalenia, gdyż w ówczesnej, nieprawidłowej, ocenie biegłych przyjętej za podstawę orzekania, uznano, że skarżąca nie jest osobą niezdolną do pracy.

W stanie faktycznym - decyzją z dnia 10 lutego 2016 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy w dniu 13 czerwca 2014 r., w oparciu o orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 15 stycznia 2016 r., nie stwierdzające niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Rozpoznając odwołanie wnioskodawczyni od tej decyzji, Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołanie wnioskodawczyni (wyrokiem z dnia 3 listopada 2016 r., VII U (...)), uznając w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy (m. in. opinię biegłego ortopedy), że nie jest ona niezdolna do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, zaś Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawczyni (wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2018 r., III AUa (...)).

W dniu 1 kwietnia 2018 r. wnioskodawczyni wystąpiła ponownie z wnioskiem o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z dnia 3 września 2018 r. organ rentowy przyznał jej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy od dnia 1 kwietnia 2018 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono obecny wniosek. Podstawą wydania decyzji

było orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 30 lipca 2018 r., w którym uznał on skarżącą za osobę częściowo niezdolną do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, wskazując jako datę powstania tej niezdolności dzień 13 czerwca 2014 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wniesiona skarga o wznowienie postępowania podlegała odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 k.p.c. nie została bowiem oparta na ustawowych podstawach wymienionych w art. 403 § 2 k.p.c. Wskazywany przez skarżącą nowy środek dowodowy, powstał bowiem już po wydaniu przez Sąd Apelacyjny w (...) wyroku w sprawie III AUa (...), który prawomocnie zakończył postępowanie z odwołania wnioskodawczyni od decyzji organu rentowego z dnia 10 lutego 2016 r., odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik skarżącej, zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 403 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że w sprawie nie zachodzą podstawy do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 kwietnia 2018 r. i w konsekwencji art. 410 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi. Wskazał, że Sąd Apelacyjny dokonując wykładni art. 403 § 2 k.p.c. skupił się wyłącznie na fragmencie tego przepisu mówiącym o istnieniu „środków dowodowych”, które istniały przed uprawomocnieniem się wyroku, a zostały wykryte po jego uprawomocnieniu się. Natomiast w przedmiotowej sprawie istotne jest to, że środek dowodowy w postaci nowej opinii Lekarza Orzecznika z dnia 5 kwietnia 2018 r. ma charakter wtórny wobec okoliczności, które zostały w tej opinii stwierdzone. Zatem nowa opinia biegłego stanowi jedynie potwierdzenie okoliczności, która obiektywnie istniała już w momencie wydawania wyroku przez Sąd Apelacyjny. Tak więc podstawą wznowienia postępowania w oparciu o art. 403 § 2 k.p.c. nie jest – wbrew odmiennej ocenie Sądu Apelacyjnego, nowy środek dowodowy (orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 5 kwietnia 2018 r.), lecz nowa okoliczność istniejąca w momencie wyrokowania przez Sąd Apelacyjny w sprawie III AUa (...) - tj. fakt, iż skarżąca była już wówczas niezdolna do pracy od dnia wypadku (dnia 13 czerwca 2014 r.).

W oparciu o ten zarzut, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Wstępnie trzeba przypomnieć – w ślad za utrwalonym orzecznictwem (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2018 r., I UZ 68/17, LEX nr 2459728), że skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem pozwalającym na wzruszenie prawomocnych orzeczeń sądowych, korzystających co do zasady z powagi rzeczy osądzonej i wiążących nie tylko strony postępowania i sąd, który wydał to orzeczenie, ale również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby (art. 365 § 1 k.p.c.). Z tych przyczyn skarga o wznowienie postępowania musi podlegać szczególnym rygorom, zarówno w zakresie formy, jak i treści. Jak bowiem trafnie stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 lipca 2006 r., I PK 5/06 (Wokanda 2006 nr 11, s. 33), skarga o wznowienie postępowania nie jest narzędziem służącym zapewnianiu jednolitości orzeczeń, nawet w sprawach o roszczenia oparte na jednakowych podstawach faktycznych i prawnych. Możliwość ponownego rozpoznania prawomocnie zakończonej sprawy na skutek skargi o wznowienie postępowania otwiera się tylko wówczas, gdy zaistnieje jedna z ustawowych podstaw wymienionych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Stosownie do art. 409 k.p.c., skarga o wznowienie postępowania powinna czynić zadość warunkom pozwu oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz wnioszek o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia. Sąd właściwy do rozpoznania skargi w pierwszej kolejności dokonuje oceny, czy wymienione wymogi formalne skargi zostały spełnione, a następnie na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzuca ją, jeżeli została wniesiona po upływie przepisane terminu, była niedopuszczalna lub nieoparta na ustawowej podstawie. Warunkiem możliwości rozpatrywania zasadności skargi jest przy tym łączne spełnienie wszystkich warunków wskazanych w cytowanym

przepisie. Ustawowe podstawy wznowienia postępowania zostały wymienione w art. 401 k.p.c., art. 401¹ k.p.c. oraz art. 403 k.p.c., przy czym żalący się jako podstawę wznowienia postępowania wskazał art. 403 § 2 k.p.c., według którego można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Przepis ten kładzie nacisk na to, że wykrycie wymienionych w nim okoliczności faktycznych lub środków dowodowych musi być późniejsze, co oznacza, że musi do niego dojść po uprawomocnieniu się wyroku, a więc w sytuacji, w której powoływanie się na okoliczności faktyczne lub środki dowodowe było już niemożliwe. Wykrycie należy z kolei rozumieć jako dowiedzenie się o istnieniu tych okoliczności lub środków dowodowych w zakresie umożliwiającym powoływanie się na nie. Okoliczności te i środki dowodowe, aby zostać wykryte, muszą jednakże istnieć w sensie obiektywnym już w czasie trwania postępowania zakończonego zaskarżonym wyrokiem. W postanowieniu z dnia 16 maja 2008 r., III CZ 20/08 (LEX nr 420807) Sąd Najwyższy wyjaśnił natomiast, iż w art. 403 § 2 k.p.c. chodzi o późniejsze wykrycie faktów i dowodów dla strony nie tylko nieznanymi w toku poprzedniego postępowania, lecz których także nie mogła znać, choć istniały już w toku tego postępowania, ale nie były objęte materiałem sprawy. Dodać w tym miejscu wypada, że z końcowego zwrotu art. 403 § 2 k.p.c. wynika nadto, że „wykrycie” odnosi się do okoliczności i dowodów w poprzednim postępowaniu w ogóle nieujawnionych, bo nieznanymi stronom. Strona może więc powołać się na nie jedynie wówczas, gdy nie mogła z nich skorzystać przed rozstrzygnięciem.

Uwzględniając przedstawioną wyżej wykładnię art. 403 § 2 k.p.c. oraz odnosząc ją do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdza, że Sąd Apelacyjny błędnie ocenił, że skarga wnioskodawczyni nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia postępowania określonej w tym przepisie.

Z treści art. 403 § 2 k.p.c. wynika bowiem, że można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub

środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Z treści art. 403 § 2 wynika więc, że podstawę wznowienia stanowi zarówno wykrycie okoliczności faktycznych, jak i środków dowodowych. Oznacza to, że tak wykrycie okoliczności faktycznych, jak i wykrycie środków dowodowych, każde z osobna stanowią podstawę wznowienia. Wznowienie postępowania, przy założeniu zachowania innych jeszcze wymagań i dopuszczalności skargi o wznowienie, może zatem być dopuszczalne w wypadku wykrycia jedynie okoliczności faktycznych, jak również w razie wykrycia jedynie środków dowodowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego; z dnia 21 lipca 1982 r., II CO 4/82, LEX nr 8443; postanowienie z dnia 15 maja 2007 r., V CZ 36/07, LEX nr 442637; postanowienie z dnia 7 marca 2007 r., II CZ 5/07, LEX nr 278667; z dnia 16 listopada 2009 r., II UZ 40/09, LEX nr 560849; oraz z dnia 7 kwietnia 2010 r., II PZ 8/10, LEX nr 603833).

W okolicznościach sprawy oznacza to, że trafnie pełnomocnik wnioskodawczynie wskazuje, że niezdolność do pracy stwierdzona aktualnie przez lekarza orzecznika występowała u wnioskodawczynie w trakcie całego postępowania sądowego prowadzonego wskutek odwołania się skarżącej od pierwotnej decyzji organu rentowego z dnia 10 lutego 2016 r.

Tym samym należy uznać, że pełnomocnik skarżącej wykazał istnienie takich okoliczności faktycznych, które mogą stanowić podstawę skargi o wznowienie postępowania w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c., gdyż istniały one już w toku tego postępowania, jednakże nie były i nie mogły być znane stronie. Zatem podstawą wznowienia postępowania w oparciu o art. 403 § 2 k.p.c. nie jest, jak uznał to Sąd Apelacyjny, powołanie się na nowe środki dowodowe (nowa opinia Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 5 kwietnia 2018 r.), lecz wskazanie na nową okoliczność obiektywnie istniejącą w momencie orzekania – niezdolność wnioskodawczynie do pracy od dnia wypadku przy pracy tj. od dnia 13 czerwca 2014 r.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy uznał, że powołane przez pełnomocnika wnioskodawczynie okoliczności faktyczne mogą stanowić podstawę wznowienia, a w konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Apelacyjny uwarunkowany jest art. 412 § 1 k.p.c. ograniczającym

kognicję sądu do tak zakreślonych granic.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁶ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.